

Інноваційно-інвестиційні чинники економічного зростання

УДК 338.01

МАНДИБУРА В.О., доктор економічних наук,
професор, головний науковий співробітник,
ЖИЛЯЄВ І.Б., доктор економічних наук, старший науковий
співробітник, головний науковий співробітник,
ДАХНО І.І., доктор економічних наук, професор, головний
науковий співробітник, Інститут законодавства Верховної Ради України

ІНТЕГРАЛЬНА ОЦІНКА ВПЛИВУ ФАКТОРІВ ЗОВНІШНЬОГО СЕРЕДОВИЩА НА РОЗВИТОК АГРАРНОГО ВИРОБНИЦТВА

Мандибура В.О., Жилияєв І.Б., Дахно І.І. Інтегральна оцінка впливу факторів зовнішнього середовища на розвиток аграрного виробництва.

За результатами проведеного дослідження встановлено, що серед безлічі факторів, що характеризують дію зовнішнього середовища на аграрну систему, основними є: економічні, міжнародні, політико-правові, технологічні, соціальні і природно-кліматичні. Окрім цього на стан і структуру сільського господарства здійснюють вплив фактори, які проявляють себе вже не перший рік і лише посилюють свій негативний вплив в період кризи, зокрема: ціновий диспаритет, розбалансованість регіонального АПК, послаблення конкуренції у сфері переробки сільськогосподарської продукції тощо. Виконана структуризація факторів, що впливають на розвиток АПК, що дозволяє визначати характер дії зовнішнього і внутрішнього середовища на сільськогосподарське виробництво, прогнозувати ризики, обумовлені деструктивним впливом соціально-еколого-економічних процесів, а також обґрунтовувати стратегічні пріоритети і напрями розвитку АПК України.

Ключові слова: інтегральна оцінка, фактор, аграрне виробництво, зовнішнє і внутрішнє середовище.

Постановка проблеми у загальному вигляді. У економічній науці представлені різні підходи до класифікації факторів, що впливають на розвиток агропромислового комплексу, відповідно до яких можливо враховувати особливості використання природно-ресурсного потенціалу, характер і структуру споживчих переваг, канали реалізації продукції, форми і методи організації сільськогосподарського виробництва як специфічні характеристики АПК України. Проте, зважаючи на необхідність обліку регіональних особливостей функціонування АПК, подальшого розвитку вимагають підходи, використання яких дозволяє виявити точки формування локальних проблем, а також визначити потенціал для їх вирішення, який сконцентрований у рамках регіональної громадської системи.

Аналіз останніх досліджень і публікацій. Проблемами оцінки впливу дестабілізуючих та стимулюючих факторів на розвиток аграрного виробництва опікуються провідні вчені-аграрники: Амбросов В.Я., Амосов О.Ю., Гришова І.Ю., Красноруцький О.О.,

Малік М.Й., Маргасова В.Г., Митяй О.В., Пасхавер Б.Й., Саблук П.Т., Лупенко Ю.О., Шабатура Т.С. [1-8].

Формулювання цілей статті. Метою публікації є проведення оцінки впливу факторів зовнішнього середовища на розвиток аграрного виробництва за допомогою інтегрального методу.

Виклад основного матеріалу дослідження. Серед незліченної безлічі факторів, що характеризують дію зовнішнього середовища на аграрну систему, виділимо наступні групи: економічні, міжнародні, політико-правові, технологічні, соціальні і природно-кліматичні. Оцінку факторів проведемо на основі експертного аналізу, вивчаючи думку провідних фахівців Міністерства аграрної політики та продовольства України, аналітиків інформаційних і спеціалізованих агентств, керівників сільськогосподарських підприємств. Критеріями оцінки виступатимуть три параметри: спрямованість дії фактора, його важливість для розвитку аграрної системи і сила впливу. Спрямованість дії оцінимо за допомогою знаків «плюс» і «мінус», що відповідає

позитивному і негативному характеру прояву того або іншого фактора. Експертні виміри важливості і сили впливу факторів носять суб'єктивний характер, отже, переважним буде використання вербально-числової шкали, де міра вираженості критерійної властивості визначається за допомогою числових значень і відповідає наступним градаціям: дуже високій – 5 балів, високій – 4 бали, середній – 3 бали, низькій – 2 бали, дуже низькій – 1 бал.

Індивідуальні експертні оцінки будуть оброблені шляхом знаходження середньої оцінки. Далі розраховуються похідні бали, що дозволяють визначити вплив кожного фактора. Отримані результати представлені в таблиці 1.

У складі зовнішніх факторів переважають економічні. В цьому ряду абсолютно новими є всі ті, що пов'язані з кризовою фазою економічного циклу розвитку і, головним чином, песимістичними очікуваннями. Це, передусім, зміна ситуації на фінансовому ринку, яке проявляється в зростанні ставок за кредитами, підвищенні заставних вимог, затягуванні розгляду заявок або відмові в кредитуванні, подовженні термінів переказу грошових коштів на рахунки підприємств по вже схвалених кредитах. Така ситуація викликає відтік великих інвесторів, перенесення термінів інвестиційних програм або ж відмову від їх реалізації, що, власне, не дає галузі піднятися на більш високий ступінь технологічного розвитку. Фінансова система обмежує агропідприємства не лише в інвестиційних кредитах, але і в кредитах на поповнення обігових коштів, що призводить до скорочення виробництва і стагнації сільського господарства.

В період фінансової нестабільності дефіцит ліквідності відчувають більшість підприємств різних секторів економіки, а це означає, що можливе відновлення кризи неплатежів. Вже сьогодні сільськогосподарські товаровиробники вказують на відстрочення оплати своєї продукції переробниками і ритейлерами і в той же час самі насилу гасять свої поточні зобов'язання перед банками і скорочують операційну діяльність.

По-різному оцінюється девальвація гривні. З одного боку, збільшення вартості

долара і євро зробить негативний вплив на ті агрокомпанії, які планували придбання імпортних технологій, техніки і інших ресурсів. З іншої - цей процес неминуче веде до збільшення цін на імпортне продовольство, що дає вітчизняним товаровиробникам додаткові конкурентні переваги. Але потрібно розуміти, що кожен відсоток девальвації гривні веде до збільшення рівня інфляції, основні негативні прояви якої полягають в зниженні купівельної здатності населення і перегляді структури споживання на користь дешевих продуктів харчування. Але найголовніше, інфляція збільшує і вартість ресурсів, підвищуючи собівартість сільськогосподарської продукції, яка, як правило, не заповнюється ринковими цінами. Попередній досвід говорить про те, що подібні процеси закінчуються падінням прибутковості підприємств, а досить часто – і банкрутством.

Ще один фактор, на перший погляд, маючи непрямий вплив, може активно впливати на аграрний сектор. Це падіння цін на сировинні ресурси, від рівня яких в українській економіці залежить наповнення бюджету. Відповідно цілком чекаємо його дефіцит і секвестрацію фінансування багатьох секторів і галузей економіки, у тому числі і сільського господарства.

Протидію сукупності факторів, породжених фінансовою кризою, можуть зробити економічні заходи, прийняті урядом з метою державної підтримки сільського господарства. Це видача українським банкам кредиту і визначення квот на кредитування підприємств сільського господарства, субсидування процентних виплат за взятими кредитами у розмірі 100 % ставки рефінансування ЦБ, субсидування сезонних робіт, скорочення квот на імпорт м'яса птиці і свинини, збільшення інтервенційної ціни на пшеницю, зниження податкового навантаження на малий і середній бізнес і ін. Схвалюючи дії влади, експерти відмічали високу міру важливості цих заходів для розвитку галузі, але в той же час вказує на їх слабкий вплив на зміну поточної економічної ситуації. Зокрема, незважаючи на вжиті заходи, банки йдуть від кредитування агропідприємств. Гроші не доходять до конкретних виробників.

Оцінка впливу зовнішніх факторів на розвиток аграрного виробництва України

Фактори	Важливість фактора для розвитку	Вплив фактора	Направленість дії	Сучасний вплив
1	2	3	4	5
Економічні і міжнародні фактори				
1. Послаблення фінансової системи: підвищення кредитних ставок, посилення вимог до позичальників, подовження терміну розгляду заявок на кредитування агропідприємств	5	5	-	-25
2. Видача українським банкам кредиту для фінансування економіки, визначення квот на кредитування підприємств сільського господарства	5	3	+	15
3. 100-процентне субсидування аграріям ставки рефінансування ЦБ	5	4	+	20
4. Послаблення курсу гривні по відношенню до кошику основних валют	3	3		-9
	4	4	+	16
5. Попитні обмеження, зміна структури споживання продуктів харчування	4	2		-8
6. Зростання інфляції, підвищення цін на матеріальні ресурси	5	5	-	-25
7. Відновлення кризи неплатежів	5	4	-	-20
8. Збільшення МРОП	3	2		-6
9. Зміна рівня податкового навантаження, оптимізація податкових режимів	4	3	+	12
10. Послаблення конкуренції в III сфері АПК, формування олігополістичної структури ринку переробки сільськогосподарської продукції	5	4	-	-20
11. Збереження розбалансованості регіонального АПК, різнонаправленості інтересів його суб'єктів, що проявляється в диспаритеті цін	5	4	-	-20
12. Збереження високої долі імпорту продовольства на регіональному ринку	4	3	-	-12
13. Зниження тарифних квот на птаха і свинину	5	4	+	20
14. Розгортання світової продовольчої кризи	3	2		-6
15. Вступ України в СОТ:				
зниження конкурентоспроможності сільського господарства;	4	4	-	-16
доступ на світовий ринок	3	2	+	6
Політико-правові фактори				
1. Формування пакету нормативно-правових актів, що регулюють розвиток аграрного сектора	5	5	+	25
2. Визначення цілей і напрямів аграрної політики, фінансового забезпечення, механізмів її реалізації	5	5	+	25
3. Розробка і реалізація цільових програм по основних напрямках аграрної політики	5	4	+	20
4. Оптимізація структури управління галузю на регіональному рівні	4	3	+	12
5. Достаток підзаконних актів регіонального рівня (інструкцій, вказівок, положень), що гальмують розвиток сільського господарства	4	4		-16
6. Повільність в ухваленні управлінських рішень, тривалий часовий період від моменту ухвалення рішення до його фактичної реалізації	5	5		-25
7. Корупційність ділових стосунків	5	4		-20
Технологічні фактори				
1. Перехід регіону на інноваційну модель розвитку економіки	5	3	+	15
2. Дефіцит матеріально-технічних, фінансових, трудових, інформаційних ресурсів для здійснення інноваційної діяльності	4	4	-	-16
3. Незатребуваність інновацій	4	3	-	-12
4. Відсутність інноваційної інфраструктури	5	5		-25
Соціальні фактори				
1. Зміна споживчих переваг	3	2	+	6
2. Реалізація цільової програми «Розвиток села»	5	3	+	15
3. Низький соціально-економічний розвиток сільських територій :				
зниження якості життя в сільській місцевості, низький рівень доходів сільських жителів;	5	5		-25
відсутність альтернативної зайнятості, високий рівень безробіття	5	5		-25
Природно-кліматичні фактори				
1. Велика територія країни з різними природно-кліматичними і економічними умовами	5	4	+	20
2. Розміщення сільського господарства в зоні ризикованого землеробства	5	5		-25
3. Віддаленість від великих ринків	4	4	-	-16

Абсолютно новим економічним фактором є збільшення мінімального розміру оплати праці з 01.12.2015 р. до 1378 грн. Експерти зійшлися в думці, що цей фактор буде негативним для депресивних підприємств, фінансове навантаження на які ще більше збільшиться в силу обов'язковості виконання трудового законодавства. На території України таких організацій близько 47 %. Інші учасники агробізнесу не випробують істотного впливу цього фактора, оскільки середня заробітна плата їх працівників перевищує МРОП.

Окрім відмічених факторів на стан і структуру сільського господарства продовжують робити вплив ті, які проявляють себе вже не перший рік і лише посилюють свій негативний вплив в період кризи. Це цінний диспаритет, розбалансованість регіонального АПК, послаблення конкуренції у сфері переробки сільськогосподарської продукції та ін.

В цілому інтегральна оцінка показала, що на сьогодні з боку економічних факторів переважає вплив негативних сил над позитивними.

Політико-правові фактори все більше почали робити позитивний вплив на розвиток сільського господарства. Державна політика останніх років пов'язана з формуванням України як країни з високою конкурентоспроможністю, в якій мають бути створені усі умови для економічного зростання і підвищення якості життя людей. З цією метою ухвалені немало законів, програм і концепцій розвитку. Поступово вибудовується і струнка система аграрного законодавства, що визначає загальні правила державної підтримки. Безумовно, є ще немало білих плям в правовому полі агробізнесу, але включення сільського господарства в число національних пріоритетів заслуговує позитивної оцінки. В той же час слід вказати на достаток підзаконних актів (інструкцій, вказівок, положень), іноді блокуючих реалізацію законів і таких, що гальмують розвиток галузі. Також бар'єром практичної реалізації законів є низька правова культура, що проявляє в корумпованості стосунків. Ще

одна проблема полягає в тому, що в сучасній ситуації, коли відбувається різка зміна умов господарювання, від державних органів потрібно швидко і адекватну реакцію. Проте експертами відмічено деяке запізнювання в ухваленні рішень на регіональному рівні.

Оцінка технологічних факторів потрібна, оскільки поступальний розвиток аграрного сектора неможливий без технологічного прориву і широкого застосування інновацій. Це підтверджує досвід розвинених зарубіжних країн, де сільське господарство все більшою мірою перетворюється на наукомістку галузь. Витрати на науку і подальше її активне використання у виробництві стають стратегічним фактором у визначенні ефективності сільськогосподарського виробництва. Сьогодні у світовій сільськогосподарській практиці широко впроваджуються високоточні технології. Але, на жаль, в регіональному аграрному секторі не створено повноцінної інвестиційно-інноваційної системи, яка б сприяла оновленню виробництва. Надію на зміну ситуації дає прийняття моделі інноваційного розвитку, яка передбачає створення ефективно працюючої інфраструктури, сприяння активізації інноваційної діяльності, поширення інновацій і багато що інше. Проте у експертів існує виразне розуміння і того, що реально досягти поставлених цілей буде дуже важко в силу розгортаючої економічної кризи.

Характер впливу соціальних факторів різноспрямований, їх прояв як стимулює розвиток галузі і оптимізацію її структури, так і, навпаки, гальмує. Активізуючу роль відіграє зміна рівня і структури доходів населення, яке безпосередньо впливає на споживчі переваги. Сьогодні з боку покупців все більше пред'являється попит на високоякісну і екологічно чисту продукцію. Такі вимоги примушують виробників удосконалювати структуру виробництва, впроваджуючи альтернативні технології органічного землеробства, технології закінченого циклу, що включають виробництво, товарне доопрацювання і

переробку продукції.

В той же час низький рівень доходів і якості життя жителів сільської місцевості, відсутність альтернативної зайнятості приводять до відтоку населення, неминуче погіршуючи відтворювальну складову аграрної структури. Значущість цільової програми «Розвиток села», зосередженої на рішенні соціальних проблем, оцінюється високо, але її реалізація доки не дала вагомих результатів, тому оцінки, дані експертами, за критерієм «вплив» невисокі.

Незмінним залишається вплив природно-кліматичних факторів. Особливість країни – це здійснення виробництва на площах в різних кліматичних зонах, що, з одного боку,

вимагає ретельнішого вибудовування виробничої структури, з іншої – дає можливості диверсифікації виробництва, поглиблення зональної спеціалізації на основі розподілу праці.

За результатами аналізу виявлено, що найбільш сприятливі можливості для розвитку і позитивних структурних змін представляють політико-правові фактори (+21). Найбільш сильний негативний вплив чинять економічні фактори (-78 балів). Зберігається негативна дія технологічних (-38) і соціальних (-29) факторів. Звичайний вплив природно-кліматичних факторів (табл. 2). Взаємодіючи між собою, зовнішні структуротворні фактори посилюють негативну дію на аграрну систему.

Таблиця 2

Інтегральна оцінка впливу факторів зовнішнього середовища на розвиток аграрного виробництва

1	Економічні і міжнародні фактори		Політико-правові фактори		Технологічні фактори		Соціальні фактори		Природно-кліматичні фактори	
	2	3	4	5	6	7	8	9	10	
Спрямованість впливу	+	-	+	-	+	-	+	-	+	-
Сумарні оцінки	89	167	82	61	15	53	21	50	20	41
Інтегральна оцінка	-78		21		-38		-29		-21	

На жаль, за короткий період прогресивних перетворень аграрна система країни не встигла сформуватися як збалансована, гнучка, така, що має високий запас міцності до дії негативних факторів. Тому, цілком передбачувані негативні структурні трансформації на всіх рівнях аграрної системи. Знизиться доходність агробізнесу, збільшиться кількість банкрутств, отже, несприятливими будуть співвідношення між прибутковими і збитковими підприємствами, між суб'єктами великого, середнього і малого агробізнесу. Незадовільна пропорція між фондами споживання і накопичення сільськогосподарських підприємств, а також обмеження на кредитні ресурси не дозволять збільшити в галузі частку високотехнологічних виробництв. Високі ціни на ресурси можуть привести до скорочення посівних площ, зменшення

обсягів виробництва в рослинництві. В галузі тваринництва скорочення інвестиційних програм, падіння купівельної здатності і відсутність ліквідності також можуть призвести до негативної динаміки.

Пройти кризу в порівняно короткий термін і з меншими втратами, відновити баланс системи може лише своєчасна, чітка, обдуманна державна політика. Перші дії з боку Міністерства аграрної політики та продовольства можна оцінити як позитивні. На всі заходи у 2015 році передбачено виділити 206 млн. 779,9 тис. грн. (табл. 3).

Але важливим є чітке визначення спектру напрямів фінансування, скорочення часу від ухвалення рішень до їх фактичного виконання, забезпечення швидкого доведення фінансових коштів до первинних виробників, синхронна робота федеральних і регіональних органів управління галуззю.

Обсяг фінансових ресурсів виділених державою
на аграрну сферу України на 2012-2014 роки

Найменування згідно з відомчою та програмною класифікаціями видатків і кредитування державного бюджету	2012 р.	2013 р.	2014 р.	Рівень видатків 2014 р. до 2013 р., %
	Разом загальний і спеціальний фонди, млн. грн.			
1	2	3	4	5
Міністерство аграрної політики та продовольства України	8 451 341,4	8 313 533,7	8 511 173,1	102,38
Апарат Міністерства аграрної політики та продовольства України	4 780 528,1	4 599 484,1	4 883 181,7	106,17
Державна ветеринарна та фітосанітарна служба України	1916038,3	2231147,2	2282841,6	102,32
Державне агентство земельних ресурсів України	1198419,0	903716,8	791980,3	87,64
Державне агентство рибного господарства України	210048,8	252469,1	257978,2	102,18
Державна інспекція сільського господарства України	346307,2	326716,5	295191,3	90,35

Висновки. Таким чином, розглянувши теоретичні підходи до визначення факторів, що впливають на розвиток АПК і ґрунтуючись на системному підході до виявлення факторів і умов, що впливають на розвиток сільськогосподарського виробництва, виконана їх структуризація, що дозволяє визначати характер дії

зовнішнього і внутрішнього середовища на сільськогосподарське виробництво, прогнозувати ризики, обумовлені деструктивним впливом соціально-еколого-економічних процесів, а також обґрунтувати стратегічні пріоритети і напрями розвитку АПК України.

Література.

1. Гордієнко Т.М. Розвиток регіональної економіки в контексті економічної кризи / Т.М. Гордієнко // Актуальні проблеми економіки. - 2010. - № 6. - С. 162-166.
2. Шаблій О.І. Соціально-економічна географія України / О.І. Шаблій, М.І. Гонак; пер. з укр.; за ред. О.І. Шаблія. - Львів: Світ, 1995. - 640 с.
3. Гришова І.Ю. Визначення рівня економічної стійкості підприємств на основі показників ефективності / І.Ю. Гришова, О.В. Глушко, М.Ю. Щербата // Економічний часопис-XXI. - 2015. - № 155 (11-12). - С. 82-86.
4. Grishova I.Yu., Kryukova I.A., Zamlynskiy V.A., Galickiy A.N. Scientific and methodical aspects of the formation of modern financial architecture for the enterprise. «Science progress in European countries: new concepts and modern solutions». March 28, 2013. - Stuttgart, Germany. - Volume 3. - P. 29-32.
5. Гришова І.Ю. Державне регулювання цін на сільськогосподарську продукцію в Одеському регіоні / І.Ю. Гришова, О.В. Ніколюк // Наукові праці Полтавської державної аграрної академії. - Вип. 2(9). - 2014. - С. 20-26.
6. Krasnorutskiy O.O. Methodological foundations of economic estimation of agricultural enterprises production capacity / O.O. Krasnorutskiy S.V. Rudenko // Науковий вісник Полісся. - 2016. - С. 140-145.
7. Хома І.Б. Формування сутності впливу бізнес-конфліктів на стан економічної захищеності підприємства / І.Б. Хома // Науковий вісник Херсонського державного університету. - 2014. - Вип. 6. - Ч. 3. - С. 215-218.
8. Митяй О.В. Джерела формування конкурентних переваг АПК України / О.В. Митяй // Вісник Київського інституту бізнесу та технологій. - 2014. - Вип. 3 (25). - С. 60-64.

References.

1. Gordienko T.M. (2010). Rozvitok regionalnoyi ekonomiki v konteksti ekonomichnoyi krizi [The development of regional economy in the context of the economic crisis]. *Aktualni problemi ekonomiki - Actual problems of Economics*, No 6, pp. 162-166 [in Ukrainian].
2. Shabliy O.I., and Gonak M.I. (1995). *Sotsialno-ekonomichna geografiya Ukrayini [Socio-economic geography of Ukraine]*. (Trans). O.I. Shabliya (Ed.). Lviv: Svit, p. 640 [in Ukrainian].

3. Grishova I.Yu., Glushko O.V., and Shcherbata M.Yu. (2015). Vznachennya rivnya ekonomichnoyi stiykosti pidpriemstv na osnovi pokaznikiv efektivnosti [Determination of the level of economic sustainability of enterprises on the basis of performance indicators]. *Ekonomichniy chasopis-XXI – Economic journal-XXI*, No 155 (11-12), pp. 82-86 [in Ukrainian].

4. Grishova I.Yu., Kryukova I.A., Zamlynskiy V.A., and Galickiy A.N. (2013). Scientific and methodical aspects of the formation of modern financial architecture for the enterprise. «Science progress in European countries: new concepts and modern solutions». March 28, 2013. Stuttgart, Germany. Vol. 3. pp. 29-32 [in English].

5. Grishova I.Yu., and Nikolyyuk O.V. (2014). Derzhavne reguluvannya tsin na silskogospodarsku produktsiyu v Odeskomu regioni [State regulation of prices for agricultural products in the Odessa region]. *Naukovi pratsi Poltavskoyi derzhanoyi agrarnoyi akademiyi – Scientific papers of Poltava state agrarian Academy*, issue 2(9), pp. 20-26 [in Ukrainian].

6. Krasnorutskiy O.O., and Rudenko S.V. (2016). Methodological foundations of economic estimation of agricultural enterprises production capacity. *Naukoviy visnik Polissya – Scientific Bulletin of the Polesie*, pp. 140-145 [in English].

7. Homa I.B. (2014). Formuvannya sutnosti vplivu biznes-konfliktiv na stan ekonomichnoyi zahishchenosti pidpriemstva [The formation of the essence of the impact of business conflicts on the state of economic protectability of an enterprise]. *Naukoviy visnik Hersonskogo derzhavnogo universitetu – Scientific Bulletin of Kherson state University*, issue 6, part 3, pp. 215-218 [in Ukrainian].

8. Mityay O.V. (2014). Dzherela formuvannya konkurentnih perevag APK Ukrayini [Sources of formation of competitive advantages of agriculture in Ukraine]. *Visnik Kiyivskogo institutu biznesu ta tehnologiy – Bulletin of the Kiev Institute of business and technology*, issue 3 (25), pp. 60-64 [in Ukrainian].

Аннотация.

Мандыбура В.А., Жилияев И.Б., Дахно И.И. Интегральная оценка влияния факторов внешней среды на развитие аграрного производства.

По результатам проведенного исследования установлено, что среди множества факторов, характеризующих воздействие внешней среды на аграрную систему, основными являются: экономические, международные, политико-правовые, технологические, социальные и природно-климатические. Кроме этого на состояние и структуру сельского хозяйства оказывают влияние факторы, проявляющие себя уже не первый год и при этом усиливающие свое негативное влияние в период кризиса, в частности: ценовой диспаритет, разбалансированность регионального АПК, ослабление конкуренции в сфере переработки сельскохозяйственной продукции и тому подобное. Выполнена структуризация факторов, влияющих на развитие АПК, что позволяет определять характер воздействия внешней и внутренней среды на сельскохозяйственное производство, прогнозировать риски, обусловленные деструктивным влиянием социально-эколого-экономических процессов, а также обосновывать стратегические приоритеты и направления развития АПК Украины.

Ключевые слова: интегральная оценка, фактор, аграрное производство, внешняя и внутренняя среда.

Abstract.

Mandybura V.A., Zhilyaev I.B., Dakhno I.I. Integrated assessment of the impact of environmental factors on the development of agricultural production.

The results of the study established that among the many factors characterizing the impact of external environment on the agricultural system, the main ones are: economic, international, political-legal, technological, social and climatic. In addition to the state and the structure of agriculture is influenced by the factors that manifest itself, which would not only reinforce its negative impact in times of crisis, in particular: price disparity, the imbalance of regional agriculture, the weakening of competition in the sphere of processing of agricultural products and the like. Performed structuring of the factors, influencing the development of agriculture, which allows to determine the nature of the impact of external and internal environment on agricultural production, to predict the risks posed by the destructive influence of the socio-ecological-economic processes, and to justify the strategic priorities and directions of development of agriculture in Ukraine.

Key words: integral estimation, factor, agricultural production, external and internal environment.

Стаття надійшла до редакції 02.09.2016 р.

Бібліографічний опис статті:

Мандыбура В.О. Інтегральна оцінка впливу факторів зовнішнього середовища на розвиток аграрного виробництва / В.О. Мандыбура, І.Б. Жилияев, І.І. Дахно // Актуальні проблеми інноваційної економіки. – 2016. – № 4. – С. 5-11.

Mandybura V.A., Zhilyaev I.B., and Dakhno I.I. (2016). *Integrated assessment of the impact of environmental factors on the development of agricultural production. Actual problems of innovative economy*, No 4, pp. 5-11.

